

Foto: Xxx

In de wijk De Droom-Zuid in Duiven is de groene ruimte door Bureau Mien Ruys verdeeld in gemaaid gazon, *Liguster*-hagen en borders met vaste planten, grassen en heesters. „Het ritme en de compositie maken het boeiend”, aldus Scholma. „De ruimtelijke compositie is zo opgebouwd zoals we ook een tuin zouden inrichten.” In de border op de foto is *Deschampsia* gecombineerd met *Rudbeckia* en *Persicaria*. Bij de keuze van de soorten heeft de kleur van de gevel ook meegespeeld: „De heldere diepgele rudbeckia’s kleuren mooi bij de oranjebruine baksteen.” Voor kleur in de winter zorgen vroegbloeiende (januari/februari) solitaire *Mahonia* en *Cornus sanguineum* 'Winter Beauty'. In andere delen van de wijk De Droom-Zuid is *Rudbeckia* gecombineerd met blauw- en witbloeiende vaste planten. *Cotinus* is toegepast voor bladkleur in de hele zomer.

'Met Zorgeloos Groen heb je het hele jaar kleur in de border'

Zowel het ruimtelijk ontwerp, als de aanleg en het onderhoud van de openbare ruimte kan Zorgeloos Groen voor een gemeente uit handen nemen. Twee vaste kwekers leveren de planten. Voor elk project wordt een unieke mix samengesteld van vaste planten mét grassen, heesters en rozen. „Zodat je het hele jaar door kleur hebt in de border.”

Tekst Miranda Vrolijk | Beeld Gerdien de Nooy en Buro Mien Ruys

Zeven jaar werkt Buro Mien Ruys uit Amsterdam nu samen met De Enk Groen & Golf en kwekers Lageschaar in Aalten en Boot&Co uit Boskoop. Samen hebben ze onder de naam Zorgeloos Groen zo'n zestig projecten in het openbaar groen aangelegd. Buro Mien Ruys tekent het ontwerp en bepaalt welke planten - een combinatie van vaste planten, grassen, rozen en heesters - er worden toegepast. Lageschaar en Boot&Co leveren de planten en De Enk Groen & Golf verzorgt de aanleg en het onderhoud. Door een uitgekiende keuze van de planten leveren de projecten weinig onderhoud op én zijn ze het hele jaar door mooi. „Ook in het vroege voorjaar, de herfst en de winter”, verzekert Scholma.

Wat Zorgeloos Groen uniek maakt is dat er een tuin- en landschapsarchitectenbureau bij is betrokken. „Mijn drive

is om een alternatief te bieden voor de verschraling”, legt Scholma uit. De projecten van Zorgeloos Groen gaan verder dan het eenvoudig leeghalen van bijvoorbeeld heestervakken en het volzetten met iets anders. „Wij doen nog een stap terug en kijken naar het gehele plaatje”, legt Scholma uit. „Wanneer dat nodig is en dat is het bijna altijd, pakken wij de gehele omgeving aan; uiteindelijk gaat het niet om de planten zelf, maar om de rol die ze in het geheel spelen. Het toepassen van sortiment heeft pas meerwaarde wanneer er ook structuur wordt aangebracht.” Per project levert Zorgeloos Groen dus maatwerk.

Wat Scholma in het samenwerkingsverband zo aanspreekt is het appèl dat het doet op plantenkennis. „Om dit goed te kunnen doen, moet je de beplanting echt heel goed in de vingers hebben.” Want er zijn nogal wat voorwaarden

waaraan het toegepaste sortiment moet voldoen. Ten eerste moeten de vaste planten snel de bodem bedekken en dat blijven doen: ook in droge zomers mogen er geen krimp-gaten ontstaan. De planten mogen niet woekeren of gemakkelijk wegvallen. Daarnaast moeten ze lang bloeien en het liefst moet er ook na de bloei wat overblijven dat de moeite waard is.

De heesters die Scholma toepast zijn bossig, bodembedekkend en compact. „De nieuwe serie buddleja's van Boot&Co bijvoorbeeld, worden niet hoger dan 1 tot 1,20 m. Dit scheelt enorm in het onderhoud. Ze voorkomen dat er licht op de grond komt en hoeven nauwelijks gesnoeid te worden”, legt Scholma uit. Het grote voordeel van het mixen van vaste planten met heesters is de grotere variatie aan kleur in de border en de extra seizoenbeleving door de herfstverkleu- >

ring en bijvoorbeeld een bessendracht. „Neem de lage *Weigela* met donkerbruin blad die tot laat in november zijn blad behoudt.” Ook zijn het met name de heesters die in de winter voor kleur zorgen. De oranje takken van *Cornus sanguinea* 'Winter Beauty' bijvoorbeeld, de bruinigrijze bloemen van uitgebloeide *Hydrangea* of het wintergroen van *Prunus laurocerasus*. „Bovendien vergroten de toegepaste heesters de biodiversiteit in de borders dan wanneer er alleen vaste planten zouden worden toegepast”, zegt Scholma. „Neem een simpele plant als *Symphoricarpos*, die een geweldige drachtplant is voor bijen en hommels.”

Voor de rozen gelden soortgelijke eisen. Ze moeten laag blijven, veel blad-massa maken en lang doorbloeien, daarnaast moeten ze op eigen wortels groeien.

Het mixen van de vier soorten planten is ingewikkeld. Scholma is daarom geregeld bij Boot&Co en Lageschaar te vinden om samen met hen te overleggen over welke soorten ze zou kunnen toepassen. Daarnaast worden de door haar voorgestelde soorten door de kwekers kritisch onder de loep genomen. „En in hun selectieprogramma's houden ze rekening met de wensen die ik heb voor Zorgeloos Groen”, zegt Scholma. Ook door het beheer door De Enk wordt waardevolle kennis opgebouwd. „Zo zal ik *Aster divaricatus*,

een oersterke plant, niet meer langs bestrating toepassen, omdat die zich heel gemakkelijk in verharding uitzaait.”

Minimaal drie jaar

Een opdrachtgever verbindt zich minimaal drie jaar met Zorgeloos Groen. „Dat is de tijd die we nodig hebben om het eindbeeld dat we voor ogen hebben te realiseren”, zegt Wilfried Wouters van De Enk Groen & Golf. Hij is uitvoerder en locatieverantwoordelijke voor de regio Nijmegen bij het bedrijf. „De vaste planten groeien verrassend snel, die hebben de grond binnen een half jaar wel dichtgegroeid. Bij de heesters en de rozen duurt dat wat langer, meestal twee jaar.”

Volgens Wouters staat of valt een project van Zorgeloos Groen met de kwaliteit van de plantplaats. „Die moet brandschoon zijn en goed bemest. Dat scheelt je later enorm in de onderhoudskosten.” Voordat de planten de grond ingaan, neemt De Enk Groen & Golf daarom de grond kritisch onder de loep. Welke onkruiden groeien er en wat is het humus- en voedingsgehalte? Om het humusgehalte te verbeteren bemest het bedrijf de grond met een laag organische bemesting die speciaal voor het betreffende project wordt samengesteld. „Om te zorgen dat de beplanting jaren meegaat moet de basis goed zijn.”

Het onderhoud is in het eerste jaar intensief en bestaat voornamelijk uit het onkruidvrij houden van de beplanting. Het wieden gebeurt met de hand omdat door schoffelen de vaste planten worden beschadigd. „En het langer duurt voordat ze zijn dichtgegroeid.” De werknemers van De Enk lopen in het eerste jaar in het groeiseizoen één keer in de twee à drie weken de beplanting na. „Om de vinger aan de pols te houden, vaak duurt zo'n rondje maar even en plukken ze hier en daar een enkel onkruidje weg.” In de daaropvolgende jaren wordt de frequentie van de onderhoudsbeurten minder, al blijft De Enk er met minimaal één keer in de vier weken er wel scherp bovenop zitten.

Mocht dat nodig zijn, dan krijgen de heesters en rozen in het najaar een snoeibeurt. In de winter blijft de vaste beplanting staan om in het voorjaar te worden afgemaaid. Waar dat kan laat De Enk het maaisel, dat met de bosmaai-er kapot wordt gemulcht, liggen. „Ter bescherming van de grond, daarnaast is het goed voor de humusopbouw.” De werknemers schatten zelf in waar dat kan; ook houden zij in de gaten wanneer er ergens bijbemest moet worden. „Er komt veel meer vakmanschap bij kijken, daarom vinden ze dit werk ook leuker. Het is geen kwestie van je verstand op nul zetten en meters maken.”

'De bundeling van vakkennis geeft vertrouwen'

Huib Aalders, adviseur Groen, Natuur en Landschap bij gemeente Duiven

Drie jaar geleden ging de wijk De Droo-Zuid in Duiven op de schop. Niet alleen zijn de riolering en de kabels en leidingen vervangen, ook het openbaar groen dat vooral uit verouderd bosplantsoen bestond, is compleet vernieuwd. Daarvoor koos Duiven voor Zorgeloos Groen. „Vanwege het totaalconcept, door het combineren van vaste planten met heesters heb je ook in de winter kleur, dat vonden we echt een meerwaarde van het concept.” Dat er een tuin- en landschapsarchitectenbureau bij betrokken is en dat de aanleg en het onderhoud in handen is van één partij trok de gemeente uiteindelijk over de streep. „Die bundeling van vakkennis geeft vertrouwen, als je zo veel geld uitgeeft, dan wil je ook dat het goed gebeurt. In principe heb je er als gemeente nu verder geen omkijken meer naar.” In totaal is ruim 5.000 m² in de wijk ingericht door Zorgeloos Groen. Daarvan bestaat 700 m² uit gazon, 870 m² uit hagen en zo'n 3.500 m² kreeg een begroeiing van vaste planten, grassen en sierheesters. Niet alleen de entrees tot de wijk, de hotspots, zijn door Zorgeloos Groen ingericht, ook de parkeerhavens achter de huizen. „We wilden het in één keer goed doen en de hele wijk een boost geven en niet alleen de plekken die in het oog lopen”, zegt Aalders.

Al dat groen wordt nu op beeldkwaliteitsniveau A onderhouden. In fases is het groen in de wijk aangelegd: de eerste heesters en bomen gingen in het najaar van 2013 de grond in en afgelopen voorjaar zijn de laatste vaste planten gezet. Dit najaar wil Aalders onder bewoners gaan enquêteren om hun mening over het nieuwe groen te peilen. „Maar de eerste reacties zijn erg positief. Zwerfvuil was bijvoorbeeld altijd een enorm issue, maar dat is helemaal weg. Ook wordt er niet meer in het groen geparkeerd, mensen zijn er veel zuiniger op. In plaats van de klachten die we binnenkregen, krijgen we nu juist vragen uit andere wijken die ook dit groen willen.” Of het de gemeente uiteindelijk in aanleg- en onderhoudskosten zal schelen, dat kan Aalders nog niet zeggen. „In het eerste jaar na aanplant zijn de onderhoudskosten juist hoog door het intensieve beheer. Dat zal later nog afnemen.” En hoewel hem door Zorgeloos Groen is verzekerd dat de planten dusdanig geselecteerd zijn dat het niet nodig is om ze na zeven jaar te vervangen, wil hij dat moment toch afwachten voordat hij daar uitspraken over doet. „Maar wat je wel ziet is dat het aan de andere kant heel veel oplevert in termen van bewonerstevredenheid en respect voor de leefomgeving.”

In Duiven is ook de achterkant van de wijk, de parkeerhavens met blinde gevels, door Zorgeloos Groen mee ontworpen. „De wijk is hierdoor maximaal opgeknapt.”

Het is ook mogelijk om de beplanting van Zorgeloos Groen te combineren met bomen. Dit was in Duiven bijvoorbeeld een voorwaarde. Samen met de gemeente zijn voor de hoofdwegen in de wijk De Droo-Zuid *Quercus palustris*, *Fraxinus angustifolia* 'Raywood', *Acer freemanii* 'Autumn Blaze', en *Tilia cordata* 'Greenspire' uitgezocht. De woonstraten kregen diverse *Prunus*, *Sophora*, *Malus* en *Crataegus*. Voor de aanplant en de nazorg is De Enk verantwoordelijk.

De door Zorgeloos Groen ontworpen borders brengen kleur en seizoenbeleving in de openbare ruimte.

De Enk Groen & Golf onderhoudt de projecten van Zorgeloos Groen voor minimaal drie jaar. De medewerkers van het bedrijf lopen de beplanting regelmatig na op onkruid en herstellen de border wanneer deze is beschadigd, zoals hier aan het Keizer Karelplein in Nijmegen.

